

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 10. aprila 1878.

O b s e g: Zakaj propadajo kmetijstva. — Gospodarske skušnje. — Komur kruha manjka, naj gre v Bolgarijo. — Mala loterija velika odrťija. — Slovansko slovstvo. — Z globočine morjã. (Dal.) — Mnogovrstne novice. — Govor prof. Greuterja v 7. javni seji Avstrijske delegacije o posojilu 60 milijonov. (Konec.) — Naši dopisi. — Noviãar.

Gospodarske stvari.

Zakaj propadajo kmetijstva?

Prav tiste pritožbe, kakor pri nas, razlegajo se tudi na Štajarskem, pa gotovo tudi drugod.

Čujmo, kaj predstojnik podružnice v Kirchbachu, gosp. Janez Grabner, o tem vprašanji piše v časniku kmetijske družbe Štajarske „Der steirische Landbote“ pod naslovom: „Schãden der Landwirthschaft“.

Njegove pritožbe glasijo se tako le: V prvi vrsti vzrokov, zakaj da dandanes kmetijstva tako silno pešajo, stojé silni davki, davki s prikladami tolikošni, da je groza. Če pogledamo v davkovske bukvice od leta 1848., najdemo od takrat in danes razloček trikrat viših davkov. In vendar ni celó nobenega upanja na znižanje davkov pod tem gospodarstvom, ki ga vidimo pod sedanjo vlado, kajti od leta do leta naraščajo državni stroški in državni dolgovi, ki čedalje bolj širijo brezdno, pred katerim stojimo. S potrťim srcem nese mestjan in kmet zaduži goldinar in zadnji krajcar v davkarijo; veči del mošinj je pa že praznih in od tod izvirajo one eksekutivne prodaje na kant prišedših zemljišč, katerih je vsako leto več.

Drug vzrok, da propadajo kmetijstva, so oderuhi, katerim je postava od leta 1868. na prosto voljo dala, da smejo za izposojeni denar obresti (činža) zahtevati toliko, kolikor se jim poljubi. Gorjé kmetovalcu, ki takim oderuhom, pravim pijavkam, v roke pride; zgubljen je! Poglejmo le v gruntne bukve in videli bomo, da so dolžna pisma vpisana s 30 do 40 in še več odstotki. Še huje pa se dolžnikom godí, če so si denarja izposodili na menjice (wechsel); tu morajo 100 do 200 odstotkov plačevati! Mislilo se je, kedar ne bo nobene postave na odrťijo, bodo kmetovalci lože denarja na pósodo dobivali; dobivajo ga res, al s krvavimi solzami teče zopet v žep odrtnika nazaj; — če si ga je pa na menjico izposodil in o pravem času ne more povrniti dolgã, primoran je podpisati novo menjico s še večimi obresti in z obresti od obresti. Kdor je v te klešče prišel, po njem je! ne bode se jim več izvil.

Obupan v takih nadlogah se loti marsikak zadovolžen kmetovalec razdevanja svojega posestva, da poseka gozdna in sadna drevesa, razdira streho itd. ter prodaja vse to po nič; s tem sicer odrtnika včasih oplahťa, al kmetije gredó tako v nič.

Še drugi vzrok propada kmetijstev ali vsaj velike škode, ki se kmetijstvu godí, je to, da se vsak berač

sme ženiti brez dovoljenja županstva. To škoduje kmetijam, ki ne morejo poslov dobiti, če se že vsak hlapec sme ženiti in vsaka dekla sme možit, občinam pa naklada velika bremena, ki morajo potem beraško rodovino z otroci rediti. To je lepa autonomija (samoupravlje) občin, če se jim nakladajo le dolžnosti, pravice pa jemljejo! In to pravico bi morala vendar županstva imeti, da dajejo privoljenja, kdo izmed njihovih sosesčãanov se sme ženiti, kdo pa ne. Tak „liberalizem“ naj gre rakom žvižgat, ali pa naj „liberalni“ državni in deželni poslanci in pa ministri, ki take postave delajo, take beraške rodovine v svojo skrb vzamejo.

Še druga kvar kmetijstvu so dandanes zeló popačeni pôsli (hlapci in dekle). Povsod se slišijo pritožbe o tem, kako pobujšljivo in brezvestno se obnašajo zdanji čas nekateri pôsli. Nekdaj je bilo družbinsko življenje pravo patrijarhalično življenje; razmere med gospodarji in gospodinjami in pa med posli so bile kakor med očetom in otroci. Dandanes je izginil duh podložnosti in na njega mesto so stopile misli samostojnosti. Če se posel pregreší, nima županstvo niti pravice niti močí, pokorščine zaukazati poslu. Od todi nepokorščina, ponočno vlačugarstvo, pijančevanje, kvartanje itd. Pa tudi ljudske šole kvarijo nekoliko ženske posle. Če se je deklica v šoli učila štikati in enaka gizdava ročna dela, noče kot dekla svojih rok umazati s hlevskimi deli. Šivati in plésti (štrikati), kakor nekđaj, naj se uči kmečki ženski spól v šoli; to je prav, vsa druga gosposčina naj se opusti, da ne bo na škodo odrãšenim dekletom in kmetijstvu. Mi kmetovalci potrebujemo kmetijskih delavk.

To so pglavitni vzroki propada kmetijstva; se vé, da je še drugih napak, katerih so gospodarji sami krivi, al te ne spadajo le-sem, ker — to naj sam trpí, kdor je sam kriv tega ali unega.

Gospodarske skušnje.

* *Dober jesih iz vina se dá napraviti*, če položiš va-nj nekoliko bukovih trskic, katere, če ležijo kakih 6–8 dni v vinu, napravijo prav dober jesih. — Vredništvo „Novic“ potrjuje, da je to resnica.

* *Kaolin se imenuje novo sredstvo*, s katerim se kalna vina čistijo. Dobiva se pa čisti kaolin pri administraciji vinorejskega časnika „Weinlaube“ v Klosterneuburgu nad Dunajem, kilogram po 16 krajc. Za hektoliter vina zadostuje 1 kilo kaolina.